

Friluftstaden Malmö

Eric Sigfrid Persson

Erf in Friluftstaden, 2009
Woonerf in Friluftstaden, 2009

The Woonerf in Friluftstaden

Het woonerf leeft

De Zweedse bouwer en uitvinder Eric Sigfrid Persson (1898-1983) ontwikkelde in de jaren dertig en veertig van de vorige eeuw enkele zeer vooruitstrevende woningbouwprojecten in Malmö. (Hij is uitvinder van het '*perspektivfönster*', een breed, eenvoudig te reinigen tuimelraam voor hoogbouw.) Na het zien van New York en de Amerikaanse suburbs raakte hij ervan overtuigd dat hoogbouw niet de juiste oplossing bood voor nieuwe woonwijken. Samen met door hem aange-stelde architecten ontwierp en bouwde hij een nieuwe stadswijk voor Malmö, waar mensen de kans moesten krijgen om middenin de stad verbonden te zijn met aarde, natuur en vegetatie, zon en lucht: *Friluftstaden* (de buitenluchtstad).

De wijk is opgezet met parallelle stroken rijtjeshuizen met een licht slingerende noord-zuid oriëntatie. De *Köpenhamnsvägen* deelt de wijk doormidden, een secundaire weg slingert door de woongebieden. De huizen liggen niet aan de straat, maar aan groene zones. Ze zijn om en om op het oosten of het westen georiënteerd en ten opzichte van elkaar verschoven, zodat aan de voorzijde van elk huis een beschutte privé buitenruimte ontstaat: de *solgård* (zonnetuin) of *friluftsrums* (buitenluchtkamer), waaraan de wijk haar naam dankt.

De zigzag configuratie loste op elegante wijze het privacy probleem van gelijkgerichte rijtjeshuizen op, waardoor schuttingen tussen de tuinen achterwege konden blijven. De witgepleisterde zonnetuinen zijn slechts door een laag muurtje gescheiden van het gemeenschappelijke groen, waarbij kleine hoogteverschillen en overvloedige beplanting de privacy waarborgen. Omdat maar de helft van de woningen op de groene zones is georiënteerd, zijn dit ontspannen gebieden voor spel en ontmoeting.

Er zijn vier typen woning van verschillende vorm en grootte, verdeeld over anderhalve verdieping onder een kap. De twee kleinste typen zijn diep en relatief smal, met woonkamer, keuken en open eethoek op de begane grond en respectievelijk één of twee slaapkamers met badkamer op de verdieping. In de ondiepere, maar veel bredere typen is een aparte eetkamer op de begane grond en een ruime hal op de verdieping. De *friluftsrums* werd direct verbonden met de woonkamer, een idee dat Persson net als de doorlopende groene grasvlakken uit Amerika meenam.

In een eerder ontwerp was er één grote gemeenschappelijke kelder voor opslag, werkplaats, sauna en wasruimte. In de gebouwde versie kreeg elk huis een eigen kelder, via een buitentrap vanuit de zonnetuin bereikbaar. Nu bieden deze kelders vaak een welkome uitbreiding van het woonoppervlak. In het *community center* waren winkels en woningen voor thuishulp (tegenwoordig een bank en een hotel).

Friluftstaden oogstte bij de opening veel lof en is ook nu nog een populaire woonwijk. Dat de zigzag configuratie niet overal meteen navolging vond, ligt mogelijk aan het feit dat Persson op zijn idee patent vroeg – en kreeg. (hm)

Friluftstaden:

Köpenhamnsvägen, Malmö, Zweden / Sweden

Stedenbouwkundige / Urban designers: Erik Bülow-Hübe & Eric Sigfrid Persson

Architecten / Architects: Eric Sigfrid Persson & Svenivar Ekstrand

Landschapsarchitect / Landscape architect: William Nersing William Nersing

Opdrachtgever / Client: Eric Sigfrid Persson

Ontwerp / Design: 1942-1944

Oplevering / Completion: 1948

Plangebied / Plan area: 9,2 ha / 9,2 hectares

Dichtheid / Density: 24 wo/ha / 24 dwellings per hectare

Aantal woningen / Number of dwellings: 218

Aantal woningtypen / Number of dwelling types: 4

Woninggrootte / Dwelling size: 77-120 m²

Gemeenschappelijke voorzieningen / Communal facilities:

groenzones, grasvelden, community center met winkels, thuisbezorgdienst, huishoudhulp / green zones, expanses of grass, community centre with shops, home delivery service, domestic help

Parkeren / Parking: along the roads langs wegen

Bronnen / Sources:

Ulla Härde, *Eric Sigfrid Persson: 1898-1983: skånsk funktionalist, byggmästare och uppfinnare* (Malmö: Holmbergs, 2008 (1986))
Ernst Zietzschmann & Gertrud David, *Wie Wohnen? – Homes and Housing – Mon habitation* (Erlenbach/Zürich: Verlag für Architektur, 1949)

During the 1930s and '40s the Swedish builder and inventor Eric Sigfrid Persson (1898-1983) developed a number of extremely progressive housing projects in Malmö. (Persson invented the *perspektivfönster*, a wide, easy-to-clean hinged window for high-rise buildings.) His visits to New York and the American suburbs convinced him that the high-rise approach did not constitute an appropriate solution for new housing estates. Together with a number of architects, whom he himself personally appointed, Persson designed and built a new estate, Friluftstaden (the open air city), where people would have an opportunity to live in contact with the earth, nature, vegetation, sun and air, in the middle of the city of Malmö.

The estate is laid out in parallel strips of terraced housing, with a north-south, orientation. The Köpenhamnsvägen divides the district in half; a secondary road meanders through the residential areas. The houses are not situated on the street but on green areas. They face alternately east or west, and are staggered in relation to each other, thereby creating a sheltered, private area – the *solgård* (sun garden) or *friluftsrums* (open-air room) from which the estate derives its name – at the front of every house.

The zigzag configuration elegantly solves the privacy issues associated with terraced housing with the same orientation, removing the need for fencing between the gardens. The white plastered sun gardens are separated from the communal green area by a low wall, with privacy guaranteed by small height variations and profuse planting. Only half the dwellings in the adjacent strips face the green zones, making these relaxing areas for games and socializing.

There are four types of dwelling, all one and a half storeys high, of varying form and size. The two smallest types are deep and relatively narrow, with a living room, kitchen and dining area on the ground floor, and one or two bedrooms plus bathroom on the first floor. In the less deep but considerably wider types there is a separate dining room on the ground floor and a spacious landing on the first floor. The *friluftsrums* opens directly onto the living room, an idea which Persson brought back from America, together with the use of continuous expanses of grass.

An early design featured a large, communal basement for storage, workshop space, sauna and laundry facilities. In the final design, however, every house was allocated its own basement, accessed from the sun garden via outside stairs. Today these basements often provide a welcome extension to the living area. The community centre accommodated shops and sheltered housing (now a bank and a hotel).

Friluftstaden received a great deal of praise when it opened and the estate remains a popular place to live. Although it seems strange that the innovative zigzag configuration was not immediately copied in a range of new developments, this is probably attributable to the fact that Persson applied for – and received – a patent on the concept. (hm)

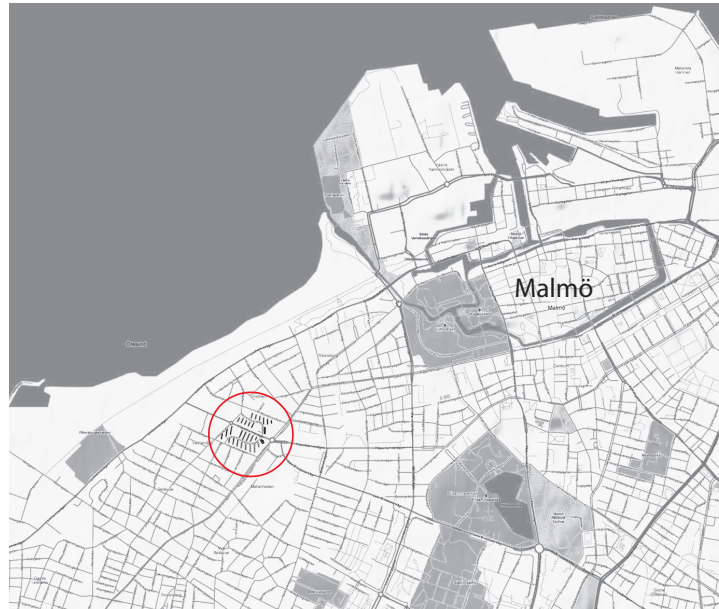
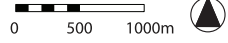
Zicht op een groenstrook vanaf de weg, omstreeks 1950
View of a green area from the road, c. 1950

De 'friluftstrum' en het groen, omstreeks 1950
The 'friluftstrum' and the green zone, c. 1950

Locatie
Location

Friluftstaden in aanbouw, met op de voorgrond het Community Center, 1943

Friluftstaden under construction, with the Community Centre in the foreground, 1943

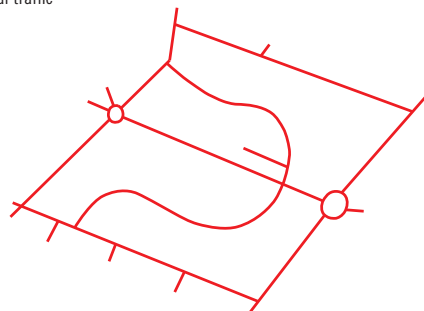
Huizenrijen dwars op de ontsluitingsweg

Rows of houses at right angles to the access road

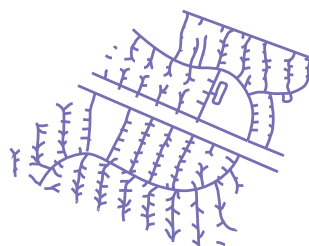
Bebouwing
Buildings

Autoverkeer
Car traffic

Langzaam verkeer
Slow traffic

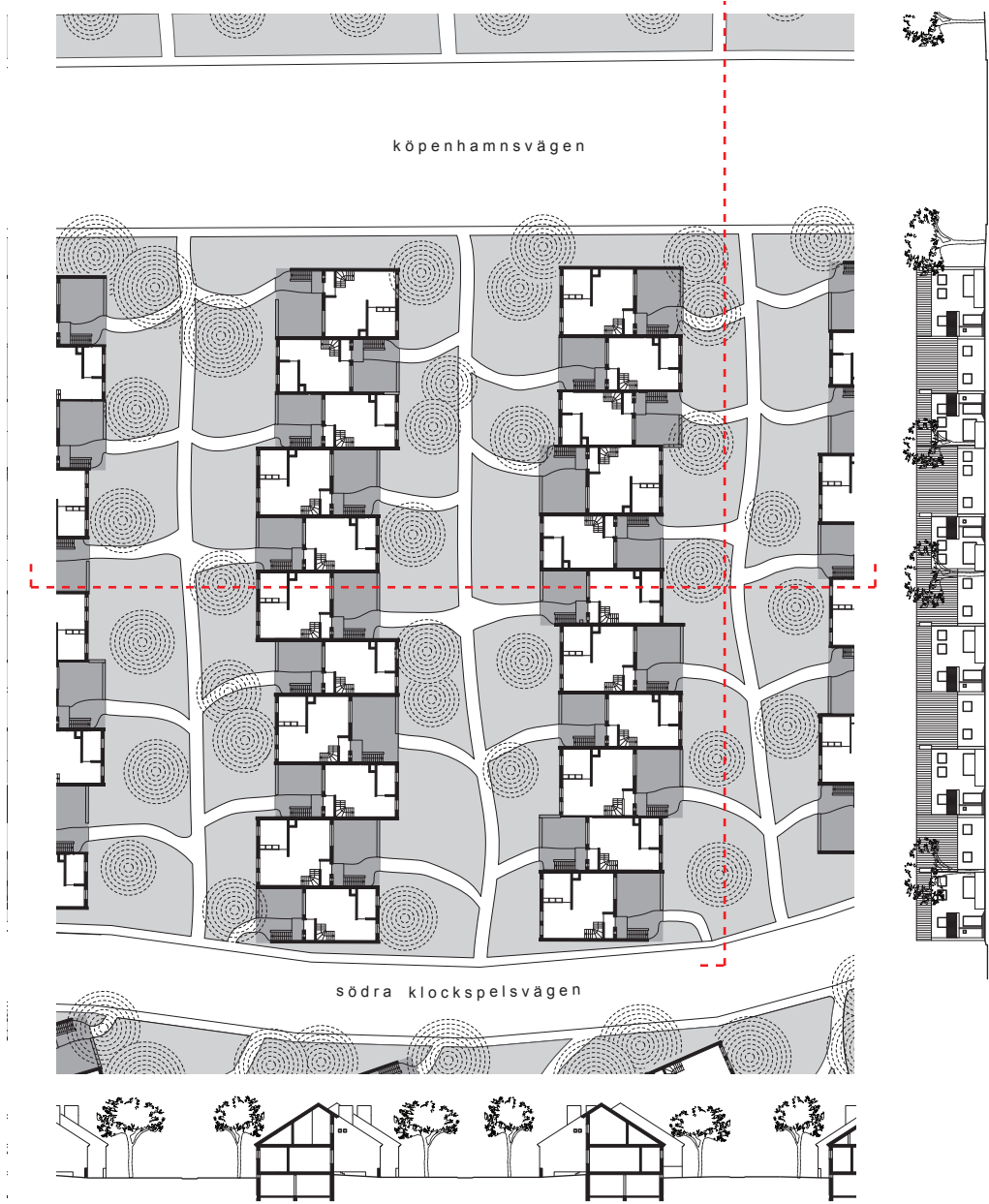

Collectief/openbaar groen
Collective/public green

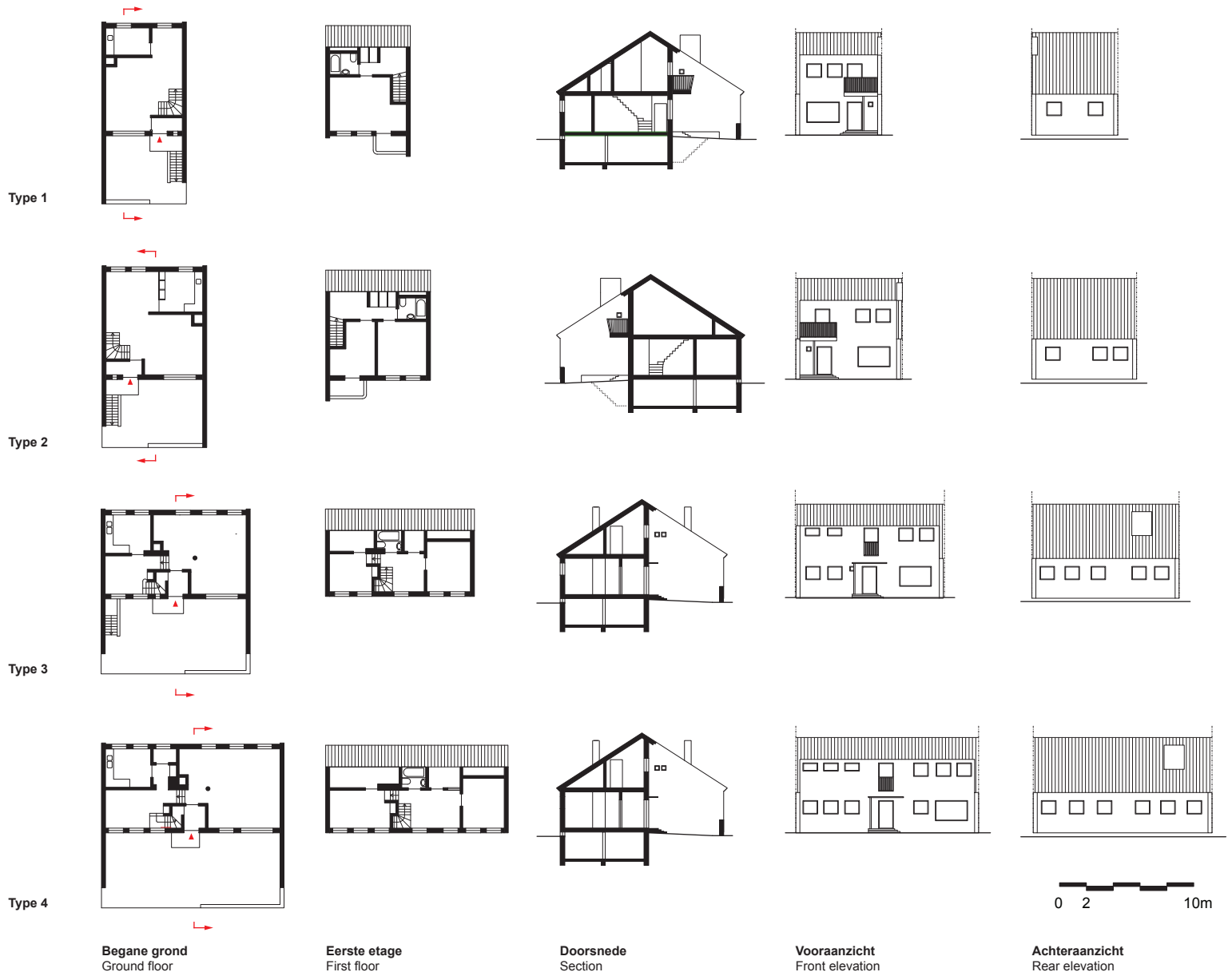
Uitsnede plattegrond
Friluftstaden
Section from the layout of
Friluftstaden

Groenzone vanaf de
Klockspelsvägen; rechts
het Community Center

Green zone from Klockspelsvägen,
with the Community Centre to the right

Zicht vanuit de groenzone dwars op de huizen
View of the housing from the green zone

'Glyttängen' - een van de twee
groene velden in de wijk
'Glyttängen' - one of two green
fields on the estate

Een groene zone met woningen
aan weerszijde
A green zone with dwellings on
either side

